

Darbai ir dienos nesibaigia mirtimi

Išlydėjęs Amžinybėn dr. Henriką JASIŪNĄ (1925-09-05–2015-08-09)

„Darbai saugo žmogaus vardą dienų tėkmėje ir tuomet, kai jo nebėra tarp gyvųjų“, – sakydavo senovės romėnai. Šį sakinį šiandien, tiesa, su praradimo skausmu, tariame nulydėję Amžinybėn Vilniaus universiteto Matematikos ir informatikos fakulteto docentą, Fizinių mokslų daktarą, Lietuvos matematikų muziejaus steigėją ir ilgametį jo vadovą, dorą, darbštų, plačios erudicijos pedagogą Henriką JASIŪNĄ.

Gimė ir brendo Henrikas dorų, darbščių, religingų ūkininkų Jurgio ir Marijos (Bružaitės) Jasiūnų šeimoje Gaspariškių viensėdyje, Antalieptės valsčiuje, Zarasų apskrityje. Gaspariškių Jasiūnai buvo apylinkės šviestuoliai. Izidorius 1905 metais vertė caro valdininkus, 1919–1923 metais dirbo Antalieptės valsčiaus viršaičiu. Antanas – sumanus geležinkelietis Sankt Peterburge ir Kaune. Juozas po karo buvo išrinktas deputatu, padėjo ne vienam apylinkės ūkininkui išvengti Sibiro. Tokioje garbingoje aplinkoje augęs Henrikas sukaupe visų dėdžių gerąsias savybes: darbštumą, dorumą, atkaklumą, drąsą, paramą artimui.

1933–1938 metais Henrikas mokėsi Antalieptės Švč. Jėzaus Širdies seserų kongregacijos vienuolių globojamoje mokykloje, 1938–1944 metais – Zarasų ir Utenos gimnazijose. Nuslinkus frontui į Vakarus mokytojavo Šniukštų pradinėje mokykloje, 1945–1950 metais dirbo Zarasų apskrities Švietimo skyriaus vedėju. Jo dėka buvo atkurta Purvynės pradinė mokykla, veikusi 1906–1915 metais ir esanti vos už puskilometro nuo jo tėviškės.

Kilus įtarimui, kad padeda patriotiškai nusiteikusiems apskrities mokytojams, Henrikas Jasiūnas išvyko į Klaipėdą ir studijavo matematiką mokytojų institute, 1952–1956 me-

tais – Vilniaus valstybiniame universitete.

Baigęs studijas liko dirbti dėstytoju universitete. Čia atsiskleidė Henriko Jasiūno kaip sumanaus pedagogo ir darbštaus mokslininko savybės tikimybių teorijos ribinių teoremų srityje. Kartu su kitais parengė studentams aukštosios matematikos uždavinių ir analitinės geometrijos rinkinius savarankiškam darbui. Rašė Lietuvos matematikų istoriją, buvo jaunųjų matematikų neakivaizdinės mokyklos įkūrėjas. 1979 m. H. Jasiūnui suteiktas Lietuvos Respublikos nusipelnusio dėstytojo vardas, jis paskirtas Tikimybių teorijos ir skaičių teorijos katedros docentu.

Dr. Henrikas Jasiūnas atkakliai siekė ir rūpinosi išsaugoti matematikų nuveiktus darbus bei jų vardus istorijos raidoje, su jų darbais supažindinti studentus. Kitų pedagogų padedamas 1983 m. jis įsteigė Lietuvos matematikų muziejų, jam vadovaudamas nuo pat jo įsteigimo iki 2015 m. kovo 2-osios. Muziejus tapo jo antraisiais namais: čia jis pildydavo ir apipavidalindavo ekspozicijas, rašė mokslinius darbus, knygas apie matematikos garsenybes: Zigmantą Žemaitį, Joną Kubilių, Vytautą Statulvičių, Vytautą Paulauską, Gerardą Paulauską ir kitus. Pats priimdavo lankytojus ir svečius, bendraudamas visada pabrėždavo tiksliausių mokslų svarbą gyvenime.

Lietuvos Vyriausybė, įvertindama mokslininko pasišventimą, H. Jasiūną apdovanojo DLK Gedimino ordino Riterio kryžiumi (2005 m.), medaliais ir daugeliu padėkos raštų. Tačiau didžiausiu džiaugsmu jam tapdavo nauji muziejaus eksponatai, matematikų darbai ir knygos.

O kaip švytėdavo Henriko veidas, kai pradėdavome kalbėti apie gimtąjį Antalieptės kraštą, istorinių vietovių ir iškilų asmenybių įamžinimą. Patarimais, faktų patikslinimu talkino, lėšomis rėmė 2006 m. didingo paminklo pastatymą Jakunčių kaime, prie vieškelio Antalieptė–Vencavai, kur 1943 m. liepos 6 d. kovodami su sovietiniais diversantais žuvo keturi Lietuvos policininkai.

Su didelių užsidegimu ir energija H. Jasiūnas ėmėsi rengti monografiją „Antalieptė“ iš serijos „Lietuvos valsčiai“. 2004 m. vasarą parinko mokslininkų, istorikų, entuziastų būrį kraštotyrinei ekspedicijai į Antalieptę ir jai vadovavo. Pats su fotoaparatu važinėjo po kaimus, fotografavo gamtos bei istorijos paminklus, kalbino senolius, užrašinėjo jų pasakojimus. Tada ir vėliau svarbesniems įvykiams įamžinti pasikviesdavo žinomą metraštininką Albiną Kentrą,

kuris fiksuodavo įvykius filmavimo kamera.

Po šios ekspedicijos mokslininkas rūpinosi sukauptos medžiagos sutvarkymu, bendravo su straipsnių autoriais, kalbino Zarasų rajono vadovus paremti monografijos išleidimą. Galiausiai, atsimušęs į jų abejingumą istoriniam paveldui, patikėjo vienam iš ekspedicijos dalyvių sukaupią medžiagą išleisti atskira knyga. Taip 2008–2010 metais pasirodė trilogija „Antalieptės kraštas“. Dr. Henrikas Jasiūnas, advokatas Vytautas Zabiela, dr. Rimvydas Jasinavičius, dr. Edvardas Makelis, dr. Jonas Punys bei kiti patriotai dosniai parėmė šios knygos leidybą. Šis rašytinis paminklas ant Henriko Jasiūno darbo stalo muziejuje gulėjo matomiausioje vietoje.

Jo surinkta medžiaga, giminių atsiminimų garso įrašai puikiai pasitarnavo Edvardui Makeliui rašant knygą „Ažuolas lieka gyventi“ (2007 m.) apie Jasiūnų, Makelių, Urbonų giminę.

Istorinio ir kultūrinio paveldo išsaugojimas, gimtųjų vietų garsinimas dr. Henriku Jasiūnui buvo garbės reikalas. Po inž. Algimanto Žilėno mirties globojo 1831 m. sukilimo atminimui statytą kopyltėlę Antalieptės kapinėse, ne vieną kryžių netoli namų bei savo etnografinę sodybą Gaspariškėse, kurioje iki mirties gyveno jo vyriausias brolis mokytojas Vilhelmas Jasiūnas (1923–1999) su šeima.

Kai girtuoklėliai nuplėsdavo nuo kopyltėlės stogelio metalinį kryžių, iš naujo jį pagamindavo. Kai vandalai išdaužė Antalieptės žinių šventovės – uždarytos vidurinės mokyklos – langus, suniokojo vidaus patalpas, apie tai sužinojęs dr. H. Jasiūnas liūdnai pratarė: „Nieko švento dabar nebėra...“

Dr. Henrikas Jasiūnas „nieko negriovė, o kūrė. Jis kvietė mylėti Lietuvą darbu ir pagarba žmogui. Kuklumas, darbštumas, dora ir sąžiningumas, atkaklumas ir drąsa puošė jį. Ėjo per gyvenimą siekdamas tiesos ir šviesos, kartais rūstaudamas, bet visada gindamas grožį, sodindamas medžius ir gėlynus“, – tai kiek perfrazuoti sakiniai apie šį mokslo vyrą iš knygos „Darbai ir dienos“ (2011 m.).

Dabar mes likome be šio nuostabaus žmogaus. Nulydėjome į Vilniaus Antakalnio kapines, pasilikdami atminimą ilgiems dešimtmečiams. Liko praradimo skausmas bei tuštuma jo žmonos Onutės, dukros Birutės ir plačios Jasiūnų giminės širdyse.

Antalieptėnų ir kaimynų vardu –
Vytautas INDRASIUS
 ir **Vytautas ZABIELA**